

“... ”

D- Anayasaya Aykırılık İddiası:

1- 6458 sayılı Yasanın “Uluslararası koruma başvuru sahibi kimlik belgesi” başlıklı 76. maddesinin 2. fıkrası yönünden:

6458 sayılı Yasa’nın 76. maddesinin ilk fıkrasında, mülakatı tamamlanan başvuru sahibine ve varsa birlikte geldiği aile üyelerine, uluslararası koruma talebinde bulunduğunu belirten ve yabancı kimlik numarasını içeren altı ay süreli Uluslararası Koruma Başvuru Sahibi Kimlik Belgesi düzenleneceği belirtilmiştir.

Anılan maddenin 2. fıkrasında ise 6458 sayılı Yasanın 72 nci ve 79 uncu maddeleri kapsamında olanlar ile bunların aile üyelerine kimlik belgesi verilemeyeceği düzenleme altına alınmıştır.

a- Konuya İlişkin Uluslararası Metinler:

Birleşmiş Milletler Genel Kurulu’nun 10 Aralık 1948 tarih ve 217 A(III) sayılı kararıyla ilan edilen İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi’nin 8. maddesinde, herkesin anayasa yada yasayla tanınmış temel haklarını çiğneyen ey mahkemeler eliyle etkin bir yargı yoluna başvurma hakkı olduğuna vurgu yapılmıştır.

Türkiye’nin de taraf olması nedeniyle Anayasanın 90/5. maddesi uyarınca dikkate alınması gereken *Birleşmiş Milletler Medeni ve Siyasi Haklara İlişkin Uluslararası Sözleşmenin 13. maddesinde, “Bu Sözleşme ‘ye Taraf Devletlerden birinin ülkesinde yasal olarak bulunan bir yabancı, bu ülkeden ancak yasalara uygun olarak verilmiş bir karar uyarınca sınırışı edilebilir ve ulusal güvenlik bakımından zorunlu nedenler aksini gerektirmedikçe, sınırışı edilmesine karşı nedenler ileri sürmesine ve durumunun yetkili makamlar ya da yetkili makamlarca özel olarak atanmış kişi ya da kişilerce yeniden gözden geçirilmesine ve bu amaçla yetkili merciler önünde temsil edilmesine izin verilecektir.”* hükmü yer almaktadır.

Anılan Sözleşmenin *14/3-d. maddesine göre, adaletin gerektirdiği her durumda kendisine bir avukat tayin edilmesi ve böyle durumlarda ödeme yapma olanağı yoksa bu yardımın parasız olarak sağlanması, taraf devlete düşen pozitif bir yükümlülüktür.*

Birleşmiş Milletler Mültecilerin Hukuki Durumuna İlişkin Sözleşme’nin 16. maddesinin 1. fıkrasında, her mültecinin, *bütün Taraf Devletlerin toprakları üzerindeki hukuk mahkemelerine serbestçe ve kolayca başvurabileceği, benimsenmiştir.*

İnsan Hakları Avrupa Sözleşmesi’nin 2. maddesinde, herkesin yaşam hakkının yasanın koruması altında olduğu, 3. maddesinde de, hiç kimsenin işkenceye, insanlık dışı ya da onur kırıcı ceza veya işlemlere tabi tutulamayacağı düzenleme altına alınmıştır.

b- İnsan Hakları Avrupa Mahkemesi Kararları:

İnsan Hakları Avrupa Mahkemesi *Lala/Hollanda* (1994) kararında, avukatla savunma hakkının kuramsal olmaktan çıkılarak pratikte uygulanabilir ve etkili olabilmesi için, söz konusu hakkın gereksiz biçimsel koşullarla sınırlandırılmaması gerektiğine hükmetmiştir.

Pelladoah / Hollanda, (1994) davasında da, Hollanda da suç işleme kastı olmaksızın eroin satmaktan yargılanıp mahkum edilen, cezası kesinleşmeden sınırdışı edilince, üst mahkemedeki duruşmalara katılamayan Moritanya'lı sanık adına gelen avukatın, müvekkilinin gelememe nedenini açıklayıp savunma yapmak istediğini bildirmesine karşın, kendisine bu olanak tanınmamasını, ikinci kez yinelenen yargılamada, avukata vekaletnamesi olmadığı için söz hakkı tanınmamasını, İnsan Hakları Avrupa Mahkemesi *Lala / Hollanda* davasındaki gerekçelerle avukatla savunma hakkı bakımından adil yargılanma hakkının ihlal edildiğine karar vermiştir.

c- Mahkememizin pratiği ve Anayasa Mahkemesi'nin 8.10.2015 tarih ve E:2015/36, K:2015/87 sayılı kararı:

6458 sayılı Yasa'nın özellikle 72. ve 79. maddeleri uyarınca tesis edilen işlemlere karşı açılan davalarda ilgili Baroların Adli Yardım Büroları tarafından görevlendirilen avukatların vekaletname sunamadıkları beyan ettiklerinin müşahade edilmesi üzerine, benzer durumda olan 2014/2272 esas sayılı davada, 6458 sayılı Yabancılar Ve Uluslararası Koruma Kanunu'nun 81. maddesinin 1. ve 2. fıkralarının Anayasa'nın 2., 19., 36. ve 142. maddesine aykırı olması, nedeniyle iptali istemiyle itirazın Anayasa Mahkemesi'ne başvurulmasına karar verilmiştir.

Bu başvuruya istinaden Anayasa Mahkemesi'nin 8.10.2015 tarih ve E:2015/36, K:2015/87 sayılı kararı ile,

“(…)

6. Açıklanan nedenlerle, 4.4.2013 tarihli ve 6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu'nun 81. maddesinin;

A- (1) numaralı fıkrası, itiraz başvurusunda bulunan Mahkemenin bakmakta olduğu davada uygulanacak kural niteliğini taşımadığından, bu fıkra ile ilişkin başvurunun Mahkemenin yetkisizliği nedeniyle REDDİNE, OYBİRLİĞİYLE

B- (2) numaralı fıkrasının ESASININ İNCELENMESİNE, Zühtü ARSLAN, Alparslan ALT AN, Burhan ÜSTÜN, Serdar ÖZGÜLDÜR, Nuri NECİP OĞLU ile M.Emin KUZ'un karşıoyları ve OYÇOKLUĞUYLA, karar verilmiştir.

(…)

23. İtiraz konusu kuralda, yabancılara, uluslararası korumayla ilgili davalarda yargı mercileri önünde avukatla temsil hakkı tanınmakla birlikte avukata verilecek vekâletnamenin şekil şartları bakımından özel bir düzenleme öngörülmediğinden, 6100 sayılı Kanun'un yukarıda belirtilen hükümleri gereğince söz konusu yabancıların da avukat aracılığıyla davayı takip edebilmeleri için noter tarafından onaylanmış veya düzenlenmiş vekâletname çıkarmaları zorunludur. Bu haliyle kuralın, yargı mercileri önünde avukatla temsil hakkına, dolayısıyla da hak arama özgürlüğüne sınırlama getirdiği açıktır.

24. Kanun koyucunun, temsile yetkili olmadığı kişi adına avukatın dava açmasını veya takip etmesini engellemek için avukat tarafından açılan veya takip edilen davalarda, vekâletnamenin noter tarafından onaylanmış veya düzenlenmiş olmasını zorunlu kıldığı anlaşılmaktadır. Bu yönüyle, avukat tarafından açılan veya takip edilen davalar için noter tarafından onaylanmış veya düzenlenmiş vekâletname zorunluluğu getirilmesi hakkın kötüye kullanılmasını engelleme gibi meşru bir amaca hizmet etmektedir.

25. Noterler tarafından onaylanacak ya da düzenlenecek vekâletnamelere ilişkin şekil şartları 1512 sayılı Noterlik Kanunu'nun 84. ve 92. maddelerinde düzenlenmiştir. Anılan maddelere göre avukat aracılığıyla davasını takip etmek isteyen kişiler kimlik belgeleriyle noterliklere başvurarak onaylama veya düzenleme şeklinde vekâletname çıkarabilmektedir.

26. 6458 sayılı Kanun'un 76. maddesinde, uluslararası koruma talebinde bulunanlara yabancı kimlik numarasını içeren uluslararası koruma başvuru sahibi kimlik belgesi verileceği belirtilmiş, 83. maddesinde de, konuna talebi kabul edilerek mülteci statüsü verilenler ile şartlı mülteci ve ikincil koruma statüsü verilenlere yabancı kimlik numarasını içeren birer yıl süreli kimlik belgesi düzenleneceği hüküm altına alınmıştır. Bu kapsamda uluslararası koruma talebinde bulunanlar ile uluslararası koruma statüsü sahibi yabancılar da anılan maddeler gereğince adlarına düzenlenen kimlik belgeleri ile noterliklere başvurarak yetkili kılacakları avukata vekâlet verebileceklerdir. Dolayısıyla belirtilen kimlik belgelerinden birini ibraz eden yabancıların noterden vekâletname çıkarmalarına herhangi bir engel bulunmamaktadır.

27. Bu açıklamalar çerçevesinde, avukatlık ücretini karşılayacak maddi gücü bulunmayan yabancılara, uluslararası korumayla ilgili davalarda etkili bir şekilde iddia ve savunmada bulunabilmeleri için ücretsiz olarak avukatlık hizmetinden faydalanma olanağı sağlayan kuralın, avukata verilecek vekâletnamenin şekil şartlarına ilişkin herhangi bir muafiyet öngörmediği gerekçesiyle avukatla temsil hakkını ölçüsüz bir şekilde kısıtlayarak hak arama özgürlüğünü kullanılamaz hale getirdiği söylenemez. Bu itibarla kuralın, kişilerin iddia ve savunma hakkını ölçüsüz şekilde kısıtlayan veya engelleyen bir yönü bulunmamaktadır.

28. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 2., 13., 16. ve 36. maddelerine aykırı değildir. İptal talebinin reddi gerekir.

29. Kuralın Anayasa'nın 19. ve 142. maddeleriyle ilgisi görülmemiştir.”

şeklindeki gerekçe ile mahkememizin başvurusunun oybirliğiyle reddine karar verilmiştir.

Diğer taraftan, Mahkememizin, 2014/1622- 1858- 1859- 1863- 1864- 1872- 2004- 2302 esas sayılı davalarında vekaletname bulunmaması durumu da gözetilerek verilen “dilekçenin reddine” ilişkin kararlar üzerine dava dilekçelerinin yenilenmediği görülmüştür.

d- Değerlendirme:

Adil yargılanma hakkının unsurlarından olan “Savunma için yeterli imkana sahip olma” ve “Bizzat veya avukat aracılığıyla kendini savunma ve adli yardımla savunma” hakları muvacehesinde olay irdelenecek olursa;

Her ne kadar uyuşmazlık “medeni hak ve yükümlülüklerle ilişkin” veya “suç isnadına ilişkin” bir uyuşmazlık olmasa da İnsan Hakları Avrupa Sözleşmesinin 6. maddesinin aksine Anayasa’nın 36. maddesinin norm alanını daraltmadığı dikkate alındığında, “uluslararası koruma talebinin reddine dair işlemin hukuka uygun olup olmadığının irdelendiği iş bu uyuşmazlıkta da “*adil yargılanma hakkı*” kapsamında olduğu değerlendirilmiştir.

Anayasa Mahkemesinin yukarıda gerekçesine yer verilen kararında belirtildiği üzere, 6100 sayılı Kanun’un yukarıda belirtilen hükümleri gereğince söz konusu yabancıların da avukat aracılığıyla davayı takip edebilmeleri için noter tarafından onaylanmış veya düzenlenmiş vekâletname çıkarmaları zorunludur.

Anayasa’nın hak arama özgürlüğüne ilişkin 36. maddesiyle güvence altına alınan dava yoluyla hak arama özgürlüğü ise bir temel hak niteliği taşımasının ötesinde, diğer temel hak ve özgürlüklerden gereken şekilde yararlanılmasını ve bunların korunmasını sağlayan en etkili güvencelerden birini oluşturmaktadır. Kişinin uğradığı bir haksızlığa veya zarara karşı kendisini savunabilmesinin ya da maruz kaldığı haksız bir uygulama veya işleme karşı haklılığını ileri sürüp kanıtlatabilmesinin, zararını giderebilmesinin en etkili ve güvenceli yolu, yargı mercileri önünde dava hakkını kullanabilmesidir. Kişilere yargı mercileri önünde dava hakkı tanınması adil yargılamanın ön koşulunu oluşturur. Mahkemeye erişim hakkı, hukuki bir uyuşmazlığın bu konuda karar verme yetkisine sahip bir mahkeme önüne götürülmesi hakkını da kapsar.

Anayasa’nın 36. maddesinde, hak arama özgürlüğü için herhangi bir sınırlama nedeni öngörülmemiş olmakla birlikte, bunun hiçbir şekilde sınırlandırılması mümkün olmayan mutlak bir hak olduğu söylenemez. Özel sınırlama nedeni öngörülmemiş hakların da hakkın doğasından kaynaklanan bazı sınırları bulunduğu kabul edilmektedir. Ayrıca hakkı düzenleyen maddede herhangi bir sınırlama nedenine yer verilmemiş olsa da, Anayasa’nın başka maddelerinde yer alan kurallara dayanarak bu hakların sınırlandırılması da mümkün olabilir. Dava açma hakkının kapsamına ve kullanım koşullarına ilişkin bir kısım düzenlemelerin hak arama özgürlüğünün doğasından kaynaklanan sınırları ortaya koyan ve hakkın norm alanını belirleyen kurallar olduğu açıktır. Ancak, bu sınırlamalar Anayasa’nın 13. maddesinde yer alan güvencelere aykırı olamaz. Her temel hak ve özgürlüğün doğasından kaynaklanan sınırları da bulunmaktadır.

Temel hak ve özgürlükler özlerine dokunulmaksızın yalnızca Anayasa’da öngörülen sebeplerle ve ancak kanunla sınırlanabilir. Dokunulamayacak “öz”, her temel hak ve özgürlük açısından farklılık göstermekle birlikte kanunla getirilen sınırlamanın hakkın özüne dokunmadığının kabulü için temel hakların kullanılmasını ciddi surette güçleştirip, amacına ulaşmasına engel olmaması ve etkisini ortadan kaldıracı bir nitelik taşıması gerekir. Temel hak ve özgürlüklerin özlerine dokunulmaksızın yapılan sınırlamalar yönünden ise bu sınırlamaların, demokratik toplum düzeninin gerekleri ile ölçülülük ilkesine aykırı olamayacağı belirtilmiştir.

6458 sayılı Yasa’nın 76. maddesinin ilk fıkrası uyarınca, mülakatı tamamlanan başvuru sahibine ve varsa birlikte geldiği aile üyelerine, uluslararası koruma talebinde bulunduğunu belirten ve yabancı kimlik numarasını içeren altı ay süreli Uluslararası Koruma Başvuru Sahibi Kimlik Belgesi verileceği kuralı getirilmesine karşın, anılan maddenin 2. fıkrası ile getirilen istisnai hüküm ile 6458 sayılı Yasanın 72 nci ve 79 uncu maddeleri kapsamında olanlar ile

Esas Sayısı : 2016/38

Karar Sayısı : 2016/34

bunların aile üyelerine yabancı kimlik numarasını içeren kimlik belgesi verilemeyeceği düzenleme altına alınmıştır.

Buna göre üzerlerinde kimliklerini tevsik edici belgeler bulunmayan ve başvurusu 6458 sayılı Yasanın 72 nci ve 79 uncu maddeleri kapsamında değerlendirilen yabancılar açısından, Yasanın 76. maddesinin 2. fıkrasındaki hüküm, noter tarafından onaylanmış veya düzenlenmiş vekâletname çıkarma imkanı tanımayarak ölçülülük ilkesini ihlal etmektedir.

Gelinen noktada, 6458 sayılı Yasanın “Uluslararası koruma başvuru sahibi kimlik belgesi” başlıklı 76. maddesinin 2. fıkrasında yer alan “...79 uncu maddeler kapsamında olanlar ile bunların aile üyelerine kimlik belgesi verilmez.” şeklindeki ibarenin Anayasa’nın 2.,13., 16 ve 36. maddesine aykırı olduğu kanaatine varılmıştır.

2- 6458 sayılı Yasanın “İdari itiraz ve yargı yolu” başlıklı 80. maddesinin 1. fıkrası yönünden:

6458 sayılı Yasanın “İdari itiraz ve yargı yolu” başlıklı 80. maddesinde, “(1) Bu Kısımda yazılı hükümler uyarınca alınan kararlara karşı idari itiraz ve yargı yoluna başvurulduğunda aşağıdaki hükümler uygulanır:

a) İlgili kişi veya yasal temsilcisi ya da avukatı tarafından kararın tebliğinden itibaren on gün içinde Uluslararası Koruma Değerlendirme Komisyonuna itiraz edilebilir. Ancak 68 inci, 72 nci ve 79 uncu maddelere göre verilen kararlara karşı sadece yargı yoluna başvurulabilir.

b) İdari itiraz sonucu alınan karar, ilgiliye veya yasal temsilcisine ya da avukatına tebliğ edilir. Kararın olumsuz olması hâlinde, ilgili kişi bir avukat tarafından temsil edilmiyorsa kararın sonucu, itiraz usulleri ve süreleri hakkında kendisi veya yasal temsilcisi bilgilendirilir.

c) Bakanlık, verilen kararlara karşı yapılan idari itiraz usullerini düzenleyebilir.

ç) 68 inci maddede düzenlenen yargı yolu hariç olmak üzere, 72 nci ve 79 uncu maddeler çerçevesinde alınan kararlara karşı, kararın tebliğinden itibaren on beş gün, alınan diğer idari karar ve işlemlere karşı kararın tebliğinden itibaren otuz gün içinde, ilgili kişi veya yasal temsilcisi ya da avukatı tarafından yetkili idare mahkemesine başvurulabilir.

d) 72 nci ve 79 uncu maddeler çerçevesinde mahkemeye yapılan başvurular on beş gün içinde sonuçlandırılır. Mahkemenin bu konuda vermiş olduğu karar kesindir.

e) İtiraz veya yargılama süreci sonuçlanıncaya kadar ilgili kişinin ülkede kalışına izin verilir.” hükmü yer almaktadır.

(ç) bendine yönelik değerlendirme:

Anılan maddenin (ç) bendinde, Yasanın 79 uncu maddesi çerçevesinde alınan kararlara karşı, kararın tebliğinden itibaren on beş gün içinde dava açılacağı düzenleme altına alınmıştır.

Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan hak arama özgürlüğünün temel unsurlarından biri mahkemeye erişim hakkıdır. Kişinin uğradığı bir haksızlığa veya zarara karşı

kendisini savunabilmesi ya da maruz kaldığı haksız bir uygulama veya işleme karşı haklılığını ileri sürüp kanıtlayabilmesi ve zararını giderebilmesinin en etkili yolu, yargı mercileri önünde dava hakkını kullanabilmesidir. Mahkemeye erişim hakkı, bireylerin iddia ve savunmalarını bir yargı mercii önünde ileri sürebilmelerine imkân sağlayan ve adil yargılanma hakkının bir unsuru olarak kabul edilen bir haktır.

Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'ne göre, ulusal yasalarda mahkemeye erişim hakkının sağlanma derecesi, demokratik bir toplumdaki hukuk devleti ilkesi çerçevesinde, kişilerin mahkemeye erişim hakkını güvence altına almaya yetecek ölçüde olmalıdır. Mahkemeye erişim hakkı mutlak olmayıp bazı sınırlamalara tâbi olabilir. Bununla birlikte uygulanan sınırlamalar, mahkemeye erişim hakkının özünü zedeleyecek ölçüde veya şekilde olmamalıdır (Ashingdane/Birleşik Krallık, B.No: 8225/78, 28.5.1985, § 57). Ayrıca mahkemeye erişim hakkının etkili olabilmesi, haklarına müdahale teşkil eden bir eyleme karşı koymak için kişinin açık ve pratik bir imkâna sahip olmasını gerektirir (Bellet/Fransa, B.No: 23805/94, 4.12.1995, § 36).

Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin 13. maddesinde de "Etkili başvuru hakkı" düzenlenmiştir. Sözleşme ile koruma altına alınan bu hak ile herkes aynı derecede, yargı mercileri önünde davacı ve davalı olma hakkına sahip olup, iddia ve savunma hakkına sahiptir. Yine, medeni hakları ihlal edilen herkes, ulusal bir merci önünde etkili bir yola başvurma hakkına sahiptir.

Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi, I.M. - Fransa (02.02.2012) davasında, teoride başvuranın kullanabileceği kanun yolları bulunmakla birlikte başvurusunun otomatik olarak hızlı işlem usulü uygulanacak işlemler arasına kaydedilmesi, belirlenen sürelerin çok kısa olması ve uygulama ve usul ile ilgili güçlükler ve ayrıca başvuranın gözetim altında olması nedeniyle Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin 13. maddesinin ihlal edildiği sonucuna varmıştır.

Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin 36533/04 başvuru numaralı Mesutoğlu-Türkiye kararında özetle; mahkemeye erişim hakkının mutlak olmadığı, bazı sınırlamalara tabi olabildiğini, bununla birlikte, getirilen kısıtlamaların, hakkın özünü ortadan kaldıracak ölçüde, kişinin mahkemeye erişimini engellememesi gerektiğini, mahkemeye erişim hakkına getirilen bu tür sınırlamaların ancak meşru bir amaç güdüldüğü takdirde ve hedeflenen amaç ile başvuru araçları arasında makul bir orantı olması halinde Sözleşmenin 6/1. maddesi ile bağdaşabileceğini, bu ilkelerden, dava açma hakkının doğal olarak yasayla belirlenen şartları olmakla birlikte, mahkemelerin yargılama usullerini uygularken bir yandan davanın hakkaniyetine hâlel getirecek kadar abartılı şekilcilikten, öte yandan, kanunla öngörülmüş olan usul şartlarının ortadan kalkmasına neden olacak kadar aşırı bir gevşeklikten kaçınmaları gerektiği belirtilmiştir.

Diğer taraftan, 6458 sayılı Kanun'un 53. maddesi uyarınca tesis edilen sınır dışı (Sınır dışı işleme karşı açılan davalarda da, hızlandırılmış değerlendirme kapsamında tesis edilen işlemlerde olduğu gibi on beş günlük dava açma süresi öngörülmüştür.) işlemine karşı Mahkememizin 2015/1996 sayılı esasına kayden açılan davada, 17.09.2015 tarih ve 2015/1614 sayılı karar ile davanın on beş günlük dava açma süresi içerisinde açılmadığından bahisle süre aşımı nedeniyle reddine karar verilmesine müteakip davacı tarafından Anayasa Mahkemesi'ne yapılan başvuru üzerine Anayasa Mahkemesi Birinci Bölümü'nün 02.12.2015 tarih ve

Esas Sayısı : 2016/38

Karar Sayısı : 2016/34

2015/17761 başvuru numaralı karar ile tedbir talebinin kabulüne ve başvurucunun ülkesine sınır dışı edilmesine ilişkin işlemin uygulanmamasına karar verildiği görülmektedir.

Buna göre, 6458 sayılı Kanuna muhatap olanların, vatandaşlara nazaran hukuki vasıtalarla erişim noktasında dezavantajlı konumda bulundukları hususu da dikkate alındığında 6458 sayılı Yasanın “İdari itiraz ve yargı yolu” başlıklı 80. maddesinin 1. fıkrasının (ç) bendinde yer alan “...79 uncu...” ve “...on beş gün...” ibarelerinin Anayasa’nın 2., 36. ve 142. maddesine aykırı olduğu sonucuna varılmıştır.

b) (d) bendine yönelik değerlendirme:

2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu’nun “Tebliğat ve cevap verme” başlıklı, 16. maddesinde “1. Dava dilekçelerinin ve eklerinin birer örneği davalıya, davalının vereceği savunma davacıya tebliğ olunur.

2. Davacının ikinci dilekçesi davalıya, davalının vereceği ikinci savunma da davacıya tebliğ edilir. Buna karşı davacı cevap veremez. Ancak, davalının ikinci savunmasında, davacının cevaplandırmasını gerektiren hususlar bulunduğu, davanın görülmesi sırasında anlaşılırsa, davacıya cevap vermesi için bir süre verilir.

3. Taraflar, yapılacak tebliğlere karşı, tebliğ tarihinden itibaren otuz gün içinde cevap verebilirler...” hükmü yer almaktadır.

Yargılama usullerinin kanunla düzenleneceği Anayasanın 142. maddesinin amir hükmüdür.

6458 sayılı Yasanın “İdari itiraz ve yargı yolu” başlıklı 80. maddesinin 1. fıkrasının (d) bendinin ilk cümlesinde, 72 nci ve 79 uncu maddeler çerçevesinde mahkemeye yapılan başvurular on beş gün içinde sonuçlandırılacağı düzenlenmiştir.

Ancak görüldüğü üzere, 2577 sayılı yukarıda yer verilen hükmü uyarınca dava dosyalarının tekemmülü yani karar verilebilecek aşamaya gelebilmesi için belli şartların yerine gelmesi ve belli sürelerin geçmesi gerekmektedir.

6458 sayılı Yasanın “İdari itiraz ve yargı yolu” başlıklı 80. maddesinin 1. fıkrasının (d) bendinin ilk cümlesinde on beş gün olarak belirlenen karar verme süresinin hangi tarihten itibaren başlayacağına ilişkin bir belirleme yapılmamıştır. Daha somut bir ifade ile “...mahkemeye yapılan başvurular başvuru tarihinden itibaren on beş gün...” veya “...mahkemeye yapılan başvurular dosyanın tekemmül ettiği tarihten itibaren on beş gün...” şeklinde bir kural getirilmemiştir.

Yargılama usul kurallarının açık ve sarıh olması hukuk devleti ilkesinin bir gereğidir. Bu nedenledir ki usul kuralları uygulayıcıların farklı yorum ve değerlendirmelerine elverişli bir şekilde düzenleme altına alınmamalıdır.

Diğer taraftan, çatı hak niteliğindeki adil yargılanma hakkının unsurlarından olan hakkaniyet uygun yargılanma hakkının bir gereği olarak, gerekli zaman ve kolaylıklara sahip olma hakkının da tanınması gerekmektedir.

Esas Sayısı : 2016/38

Karar Sayısı : 2016/34

6458 sayılı Yasa'nın muhataplarının yabancı olması, bazılarının (bakılan uyuşmazlıkta olduğu gibi) bir şekilde gözetim altında tutuluyor olmaları gibi bir çok dezavantajlı durum nedeniyle dava konusu edilen işlemlerin dayanağını (sebep unsurunu) ancak savunma dilekçesinin kendilerine veya avukatlarına tebliği ile öğrendikleri gözlemlenmektedir.

Bunun gibi, İnsan Hakları Avrupa Sözleşmesi'nin 3. maddesi ile koruma altına alınan hakkın tartışıldığı bu nitelikteki davalarda, objektif ve muteber kaynaklardan menşe ülke bilgilerinin elde edilmesi gerekmektedir.

Ayrıca, 2577 sayılı Yasa'nın 17. maddesinin 1. fıkrasında yer alan hüküm nedeniyle taraflardan birinin isteği üzerine duruşma yapılması gerekmektedir. Anılan maddenin 4. fıkrası uyarınca da Mahkemece resen duruşma yapılmasına karar verilebilecektir.

Gelinen noktada, gerekli zaman ve kolaylıklara sahip olma hakkı, Mahkemelerce uyuşmazlığın çözümü için gerekli olan belgelerin temini ve duruşmalı yargılanma hakkı açısından, 6458 sayılı Yasanın "İdari itiraz ve yargı yolu" başlıklı 80. maddesinin 1. fıkrasının (d) bendinde öngörülen on beş günlük sürenin ölçülü nitelikte bir süre olmadığı da açıktır.

Yukarıda da belirtildiği üzere, 6458 sayılı Yasanın "İdari itiraz ve yargı yolu" başlıklı 80. maddesinin 1. fıkrasının (d) bendinin ilk cümlesinde on beş gün olarak belirlenen karar verme süresinin hangi tarihten itibaren başlayacağına ilişkin bir belirleme yapılmadığından ve hakkaniyet uygun yargılanma hakkına ölçüsüz bir müdahale niteliğinde olması nedeniyle söz konusu maddede yer alan "...on beş gün içinde..." şeklindeki ibarenin Anayasa'nın 2., 10., 36. ve 142. maddelerine aykırı olduğu kanaatine varılmıştır.

E- Sonuç:

1- Anayasa'nın 152. maddesi uyarınca;

6458 sayılı Yasanın;

a. "Uluslararası koruma başvuru sahibi kimlik belgesi" başlıklı 76. maddesinin 2. fıkrasındaki "...79 uncu maddeler kapsamında olanlar ile bunların aile üyelerine kimlik belgesi verilmez." şeklindeki ibarenin Anayasa'nın 2., 13., 16. ve 36. maddelerine;

b. "İdari itiraz ve yargı yolu" başlıklı 80. maddesinin 1. fıkrasının (ç) bendinde yer alan "...79 uncu..." ve "...on beş gün,..." ibarelerinin ve (d) bendinin ilk cümlesinde yer alan "...on beş gün içinde..." şeklindeki ibarenin Anayasa'nın 2., 10., 36. ve 142. maddelerine,

aykırı olması, nedeniyle iptali istemiyle itirazen Anayasa Mahkemesi'ne başvurulmasına ve dava dosyasında yer alan belgelerin onaylı örneğinin Anayasa Mahkemesi'ne gönderilmesine;

2- Anayasa Mahkemesinin bu konuda vereceği karara kadar davanın geri bırakılmasına;

3- Anayasa Mahkemesi'nin, işin kendisine gelişinden başlamak üzere beş ay içinde kararını vermemesi halinde davanın yürürlükteki kanun hükümlerine göre sonuçlandırılmasına;

Esas Sayısı : 2016/38

Karar Sayısı : 2016/34

06/04/2016 tarihinde oybirliğiyle karar verildi.”